

LEZEN

EEN KRACHTIGE DAME 'À LA PISTOLE'

door **Miranda Boone**

Freelance journaliste Henriette van Wermeskerken ontrukte in *Een schrijfster in het Huis van Arrest* het trieste, maar fascinerende verhaal van een ver familielid aan de vergetelheid.

Hoofdpersoon van deze biografie is Sophie van Wermeskerken (1853-1904), als schrijfster werkend onder het pseudoniem Johanna van Woude. Op haar 24e publiceerde ze haar eerste roman, *Hare roeping getrouw*, daarna volgden er nog een stuk of tien. Beroemd was ze vooral als hoofdredactrice van *De Nederlandsche Lelie*, een verre voorloper van de huidige *Viva*. Wie denkt dat het iets bijzonders was, een vrouwen tijdschrift in de tweede helft van de negentiende eeuw, heeft het mis. Zulke bladen bestonden toen al een kleine eeuw; er waren er meerdere. Werkende vrouwen waren er ook. Maar het waren toch vooral ongetrouwde en ongefortuneerde vrouwen die zich ertoe verlieten. In erg hoog aanzien stond het niet. Van Wermeskerken heeft zich dan ook ongetwijfeld een pionier getoond door zich hard te maken voor een goede opleiding en werk voor vrouwen en door zelf een enorme werklust en productie te combineren met de zorg voor haar gezin. Rebels was ze echter niet. Integendeel, haar boeken en brieven aan lezeressen zijn doordrenkt met een lofzang op huwelijk en gezin.

Dat gegeven maakt haar geschiedenis extra triest. Na tien jaar begint het huwelijk van Sophie en haar man Johan, notaris in Krommenie, haarscheuren te vertonen. Ze raken in een echtscheidingsprocedure verwickeld, maar desastreuzer voor Sophie is de aangifte die Johan tegen haar doet wegens poging tot vergiftiging. De zaak zelf is een klucht. De poging zou zijn ondernomen met behulp van antipyrine, een soort pijnstillers die alleen in zeer grote hoe-

veelheden eventueel schade aan de gezondheid kan opleveren. Het middel heeft bovendien een wrange smaak, niet echt geschikt dus om ongemerkt via een biertje toe te dienen. Ook toen waren er blijkbaar vasthoudende officieren van justitie die koste wat kost hun gelijk wilden halen. Sophie geeft echter geen krimp en de deliberaties tussen haar en de gerechtsdienaren, waaronder de officier, dwingen opnieuw respect af voor deze vrouw.

Ik zal als recensent benaderd zijn vanwege de periode die Sophie in het huis van bewaring heeft doorgebracht, maar dat deel valt eigenlijk tegen. Althans, voor wie iets te weten wil komen over het gewone leven in de nor in die tijd. Sophie verblijft namelijk 'à la pistole' wat inhoudt dat zij zich tegen betaling een betere verblijfsruimte, eten en kleding kan verschaffen. Franke schrijft in zijn magistrale epos over 200 jaar gevangenschap

De poging tot vergiftiging zelf is een klucht

in Nederland al over de weerstand die er is tegen de pistole onder de gewone gevangenen en het volk. Die weerstand wordt voelbaar als je de relatief luxe omstandigheden waarin Sophie haar voortopige hechtenis doorbrengt afzet tegen het gewone gevangenisregime in die tijd.

Stijl van die tijd

Een fascinerend verhaal is aan de vergetelheid ontrukkt en gedrukt in een prachtig boekje, dat helemaal is vormgegeven

Henriette van Wermeskerken, *Een schrijfster in het Huis van Arrest*, Uitgeverij Spaar en Hout

- + het inzichtelijk maken van de juridische procedures uit die tijd
- het beeld van Sophie blijft soms wat diffuus

score M M M M M

naar de stijl van die tijd. De zorgvuldig geformuleerde beschrijvingen van zowel de strafrechtelijke als civiele procedures waarin Sophie verzeild raakt, behoren tot de sterkste delen van het boek. Het beeld van Sophie blijft soms wat diffuus, omdat het vrijwel helemaal is gebaseerd

op door haar zelf geproduceerde bronnen. De biografie, zelf een ver familielid van Sophie, was blijkbaar te laat om haar enige kleinkind te spreken, dat in 2009 is overleden en Sophie zelf overigens nooit heeft gekend.

Miranda Boone is universitair hoofddocent strafrecht en criminologie aan de Universiteit Utrecht en bijzonder hoogleraar penologie en penitentiair recht aan de Rijksuniversiteit Groningen.

W VE

door Na

Nancy I
strafpl

"H

Ingrid I
nen, w
waarde
en gro
gema
Het wa
jaren I
zelden
Fähne
muur.
gesme
Ingrid
tuinha
naar t
eerst
al me
gebro
nen,
voord
Dit ci
waar
zijn e
24e s
jarer
niet
dige
telijk
deel
Fähr
resu
Fäh
volg
vert
van
stra